

H A M N E T

Maggie O'Farrell

Çeviri: Kıvanç Güney

 domingo

HAMNET

MAGGIE O'FARRELL

Özgün ismi: Hamnet

© 2020 Maggie O'Farrell

Bu kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla
Maggie O'Farrell c/o A M Heath & Company Ltd.'den alınmıştır.

© 2022 Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Domingo, Bkz Yayıncılık markasıdır.

Sertifika No: 46105

Çeviri: Kıvanç Güney

Editör: Ümran Özbalcı

Son okuma: Sevim Erdoğan

Kapak ve sayfa uyarlama: Betül Güzhan

ISBN: 978 605 198 230 4

Baskı: Mayıs 2022

Optimum Basım

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51

34295 Küçükçekmece İstanbul

Tel: (212) 463 71 25 • Sertifika No: 41707

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir
bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil,
elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Harbiye Mah. Cumhuriyet Cad. Pak Apt. No: 30

Kat: 1 Daire: 3 Şişli İstanbul

Tel: (212) 245 08 39

e-posta: domingo@domingo.com.tr

www.domingo.com.tr

Tarihi Bilgi

1580'lerde, Stratford'daki Henley Caddesi'nde yaşayan bir çiftin üç çocuğu oldu: Önce Susanna, ardından ikiz olan Hamnet ve Judith doğdu.

Hamnet adındaki oğlan 1596'da, on bir yaşında öldü.

Dört yıl kadar sonra, babası *Hamlet* adında bir oyun yazdı.

Öldü, güzel sultanım, çoktan öldü,
Öldü, gömüldü bile.
Başında yemyeşil otlar büyüdü,
Taşı dikildi bile.

Hamlet, Dördüncü Perde, Beşinci Sahne*

Hamnet ve Hamlet aslında, on altıncı yüzyıl sonlarıyla on yedinci yüzyıl başlarında Stratford'da tutulan kayıtlarda birbirinin yerine geçebilen, aynı isimlerdir.

Steven Greenblatt, "The death of Hamnet and the making of *Hamlet* [Hamnet'in ölümü ve *Hamlet*'in yazılışı], *New York Review of Books* (21 Ekim 2004)

* Çev. Sabahattin Eyüboğlu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1983.

ir erkek çocuğu merdivenden iniyor.

Dar ve dönerek inen bir merdiven. Çocuk omzunu duvardan kaydırarak yavaşça inerken, botları her basamakta pat pat ses çıkarıyor.

Son basamağa yaklaştığında bir an durup arkasına dönerek indiği basamaklara bakıyor. Sonra da ansızın karar vermişçesine, âdeti olduğu üzere, son üç basamağı sıçrayarak iniyor. Ayakları yere değdiğinde sendeleyerek taş döşeli zemine dizüstü kapaklanıyor.

Yaz sonunda kapalı, rüzgârsız bir gün; alt kattaki salon uzun huzmelerle dilimlenmiş. Güneş dışarıdan ters ters ona bakıyor; pencereler sıvayla çevrili sapsarı parlayan kafesler gibi.

Çocuk ayağa kalkıp bacaklarını ovuşturuyor. Hangi yöne döneceğine karar veremeden, bir merdivenin tepesine, bir aksi yöne bakıyor.

Oda boş, ateş ızgaranın üzerinde dalıp gitmiş, spiral çizerek yükselen hafif bir dumanın altında turuncu korlar. Çocuğun yaralı dizkapakları kalp atışlarıyla eşzamanlı zonkluyor. Tek eli merdiven kapısının mandalında, deri botunun aşınmış burnu havada, harekete geçmeye, fırlamaya hazır halde öylece duruyor. Altın rengine çalan sarı saçları alnının üstünde tutam tutam dikilmiş.

Evde kimse yok.

Göğüs geçirip sıcak, tozlu havayı içine çekerek salondan geçiyor ve ön kapıdan sokağa çıkıyor. El arabalarının, atların, sokak satıcılarının, birbirine seslenenlerin, bir evin üst kat penceresinden atılan çuvalın seslerini duymuyor bile. Çıkar çıkmaz dönüp yandaki eve gidiyor.

Babaannesiyle dedesinin evindeki koku hep aynı: yakılan odunların kokusuyla karışık cila, deri ve yün kokusu. Dedesinin büyük evin yanındaki daracık bir boşluğa yaptığı, çocuğun annesi ve kız kardeşleriyle birlikte yaşadığı, yandaki tek yatak odalı evinkinden apayrı bir koku. Çocuk bazen bunun nedenini anlayamıyor. Sonuçta iki evin arasında yalnızca dal örgü incecik bir duvar var ama içlerindeki hava, koku, sıcaklık çok farklı.

Bu evin içi esinti ve cereyanların ıslıklarıyla, dedesinin atölyesinden gelen tıklamalar ve tak taklarla, pencereye gelen müşterilerin çağruları ve uğultularıyla, arkadaki avlunun gürültüsü ve hayhuyuyla, gelip giden amcalarının sesleriyle dolu olur hep.

Ama bugün değil. Çocuk koridorda durup bir şeylerle uğraşan biri var mı diye kulak kabartıyor. Durduğu yerden sağındaki atölyede kimsenin olmadığını, tezgâhlardaki taburelerin boş olduğunu, üstlerindeki aletlerin öylece durduğunu, bir tablanın üzerinde birer el izi gibi uluorta bırakılmış eldivenleri görüyor. Solundaki yemek salonunda da kimse yok. Uzun masada üst üste konmuş peçeteler, yanmayan bir mum, bir yığın tüy. O kadar.

Salam verir, sorar gibi bir ses çıkararak sesleniyor. Bu sesi bir kez, iki kez daha tekrarlıyor. Sonra başını yan yatırıp yanıt bekliyor.

Ses yok. Yalnızca güneşte yavaşça genleşen kirişlerin gıcirtısı, kapıların altından geçen, odadan odaya dolaşan havanın iç çekişi, keten perdelerin hışırtısı, ateşin çıtırtısı, dingin, bomboş bir evin tarifsiz gürültüsü.

Parmakları kapının demir kulpunda sıkılıyor. Günün sıcağı, bu geç vakitte bile, alnın üzerinde, sırtında terler belirmesine neden oluyor. Dizlerine şiddetli bir acı saplanıp sonra yeniden diniyor.

Çocuk ağzını açıyor. Orada, o evde yaşayan herkesin adını art arda sesleniyor. Babaannesi. Hizmetçi. Amcaları. Halası. Çırak. Dedesi. Çocuk teker teker hepsini deniyor. Bir an aklından babasının adını da seslenmek, ona da haykırmak geçiyor ama babası kilometrelerce, saatlerce, günlerce uzakta, çocuğun hiç görmediği Londra'da.

Peki annesi, ablası, babaannesi, amcaları nerede olabilir ki? Hizmetçi nerede? Gündüzleri evden pek çıkmayan, genelde atölyesinde duran, çırağına ziyet eden ya da o günün kazancını hesap defterine geçiren dedesi nerede? Herkes nerede? Nasıl iki ev birden bomboş olabilir?

Koridorda ilerliyor. Atölyenin kapısında duruyor. Omzunun üzerinden şöyle bir bakıp kimsenin olmadığına kanaat getirdikten sonra içeri giriyor.

Dedesinin eldiven atölyesi, girmesine pek izin verilmeyen bir yer. Kapıda dikilmesi bile yasak. Orada öyle aval aval durmasana, diye gürlere dedesi. İnsan tepesinde dikilip bön bön bakan birileri olmadan doğru düzgün çalışamayacak mı? Orada aylıklık edip sinnek yakalamaktan başka işin yok mu senin?

Hamnet kafası çalışan bir çocuk: Öğretmenin derslerini anlamakta zorlanmıyor. Söylenen şeyin mantığını ve içerdiği anlamı kavrayıp rahatlıkla ezber yapabiliyor. Fiilleri, grameri, zamanların söyleniş şekillerini, rakamları ve hesaplamaları bu kadar kolayca aklında tutabilmesi zaman zaman öteki oğlanların ona gıpta etmesine neden oluyor. Fakat aynı zamanda kolayca başka yerlere kayabilen bir akli var. Yunanca dersi sırasında sokaktan bir at arabası geçmeye görsün, dikkati önündeki küçük kara tahtadan ayrılıp arabanın nereye gidiyor, ne taşıyor olabileceğine; amcasının bir seferinde saman taşıdığı arabayla onu ve kız kardeşlerini gezdirişine; o gezintinin, oralarına buralarına batan taze samanların kokusunun ne harika olduğuna; tekerlerin kısırağın toynaklarının ritmine uyumlu şekilde dönüşüne dair düşüncelere dalıyor. Son haftalarda dikkatini derse vermediği için okulda en az iki kez kırbaçlanmış (dedesi bu olay bir kez, yalnızca bir kez daha tekerrür ettiği takdirde babasına haber göndereceğini söylemiş). Hocalar bunu bir türlü anlayamıyor. Hamnet çabucak öğrenebilen, her şeyi ezberden tekrarlayabilen bir çocuk ama dikkatini derslerine vermiyor.

Gökyüzündeki bir kuşun sesi, o gökyüzü onu da ansızın sağır ve dilsiz etmiş gibi, sözünün ortasında susmasına neden olabiliyor. Odaya birinin girdiğini göz ucuyla bile görse, o an her ne yapıyorsa –ister yemek yiyor, ister bir şey okuyor ya da ödevini temiz çekiyor olsun– derhal bırakıp sırf onun için mühim bir mesaj getirilmiş gibi gözlerini gelen kişiye dikiveriyor. İçinde bulunduğu gerçek; somut dünyanın sınırlarından süzülüp başka bir yere girmeye her an hazır. Bedeni bir odada oturuyor olsa da, o yalnızca kendisinin bildiği, bambaşka bir yerde, başka biri. Uyansana, çocuk, diye bağırıyor babaannesini parmaklarını şaklatarak. Geri dön, diye tıslıyor ablası Susanna, kulağına bir fiske atarak. Dikkatini

buraya ver, diye haykırıyor öğretmenleri. Nerelere gittin? Sonunda dünyaya döndüğünde, kendine geldiğinde, etrafa bakıp geri döndüğünü, evinde, masasında, ailesiyle birlikte olduğunu, annesinin az önce nereye gittiğini gayet iyi bilir gibi yarı gülümseyerek onu izlediğini gördüğünde, Judith'i kendisine fısıldarken buluyor.

Hamnet şimdi ona yasak olan eldiven atölyesine girerken de, aynı bu şekilde, yapması gereken şeyi unutmuş durumda. Geminin halatlarından bir an için kurtulmuş ve Judith'in iyi olmadığı, birinin ona bakması gerektiği, annesini ya da babaannesini, ne yapılması gerektiğini bilen herhangi birini bulmak zorunda olduğu gerçeğinden kopmuş durumda.

Bir askıdan sarkan deriler var. Hamnet bu konuda bir geyiğin pas rengi benekli postunu, incecik ve esnek bir oğlak derisini, küçük sincap derilerini, sert kıllı kaba domuz derisini tanıyacak kadar bilgili. Hamnet yaklaşırken, deriler içlerinde birazcık, en fazla geldiğini duyabilecek kadar, bir parça hayat kalmış gibi, asılı durdukları yerde kıpırdanarak hışırdıyorlar. Hamnet parmağını uzatıp bir keçi postuna dokunuyor. Sıcak günlerde yüzdüğü nehirde bacaklarına değen yosunlar gibi, inanılmaz derecede yumuşacık. Bacakları açılmış, gerilmiş, uçan bir kuş ya da gulyabani misali, hafifçe ileri geri sallanıyor.

Hamnet dönüp iş tezgâhındaki iki oturağı inceliyor: dedesinin poposuyla aşındırdığı deri kaplı olanı ve çirak Ned'in oturduğu sert ahşap tabureyi. Tezgâhın üzerindeki kancalardan sarkan aletleri görüyor. Hangilerinin kesmek, hangilerinin germek, hangilerinin sabitleyip dikmek için olduğunu ayırt edebiliyor. Eldiven kalıplarından –kadınlar için kullanılan– daha dar olanının yanlışı yerde durduğunu, Ned'in başını öne eğip kamburunu çıkararak tedirgin, marifetli parmaklarıyla üstünde çalıştığı tezgâhta bırakılmış olduğunu görüyor. Dedesinin çocukcağıza, en iyi ihtimalle bağırarak için en ufak şeyi bahane edebileceğini bilen Hamnet, eldiven kalıbını alıp ılık ahşabı elinde şöyle bir tartarak kancasına takıyor.

Tam iplik bağlarının ve düğme kutularının durduğu çekmeceyi –gıcırdayacağını bildiği için dikkatlice, özenle– açacakken, bir ses, hafif bir kıpırdanma ya da sürtünme sesi geliyor kulağına.

Hamnet fırlayıp birkaç saniye içinde koridordan geçerek avluya çıkıyor. Ne yapması gerektiğini hatırlıyor. Atölyede oyalanmak da neyin nesi? Kız kardeşi iyi değil: Ona yardım edecek birini bulmak zorunda.

Mutfağın, birahänenin,* çamaşırhanenin kapılarını ardı ardına açıyor. Hepsi de boş, içleri karanlık ve serin. Tekrar seslendiğinde, bu kez sesi biraz çatlak, boğazı bağırmaktan tahriş olmuş gibi. Mutfağın duvarına dayanıp tekmelediği bir kuruyemiş kabuğu sekererek avluya kadar gidiyor. Hamnet yapayalnız kaldığı için şaşkına dönmüş durumda. Orada biri olmalı; her zaman birileri olur. Nerede olabilirler? Ne yapmalı? Nasıl hepsi birden çıkmış olabilir? Çoğu zaman evde olan, fırının kapaklarını kaldırarak açan, ateşteki yemekleri karıştıran annesiyle babaannesi nasıl evde olmayabilir? Hamnet avluda durup etrafa, koridorun kapısına, birahänenin kapısına, kendi evlerinin kapısına bakıyor. Nereye gitmeli? Kimi yardıma çağırmalı? Hem herkes nerede?

Bütün hayatların, her şeyin oradan dışarı aktığı ve her şeyin oraya geri döndüğü bir çekirdeği, merkezi, sıfır noktası vardır. Evde olmayan anneninki de bu an: çocuk, boş ev, ıssız avlu, duyulmayan haykırış. Hamnet'in orada, evin arkasında durup onu besleyen, kundaklayan, sallayıp uyutan, ilk adımlarını atarken elinden tutan; ona kaşık kullanmayı, içmeden önce çorbaya üfleme, karşıdan karşıya geçerken dikkatli olmayı, uyuyan köpekleri rahat bırakmayı, bir şey içmeden önce bardağını çalkalamayı, derin sulardan uzak durmayı öğreten insanlara seslenişi.

Hayat boyu, annenin tam merkezinde kalacak.

Hamnet botlarını avludaki çakıl taşlarına sürtüyor. Judith'le birlikte daha yeni oynadıkları bir oyundan geriye kalanları görebiliyor: mutfak kedisinin yavrularının önünde sürüklemek ya da sallamak için iplere bağlanmış çam kozalakları. Yüzleri hercaimenekşelere benzeyen, pençelerinde yumuşacık yumrular olan minik yaratıklar.

* Maddi durumu iyi olanların bahçelerinde bira ürettikleri yerler mevcuttu; okuma kolaylığı açısından bunlar için birahane kelimesi kullanılmıştır. (ç.n.)

Kedi onları doğurmak için depodaki bir fıçıya girip haftalar boyu gizlenmiş. Hamnet'in babaannesi âdeti olduğu üzere hepsini boğmak için yavruları aramış ama kedi onu atlatmayı, bebeklerini gizleyip korumayı başarmış ve artık ikisi de bayağı büyümüş, oradan oraya koşturuyor, çuvallara tırmanıyor, uçuşan tüylerle yün parçacıklarının ve dökülmüş yaprakların peşine düşüyorlar. Judith onlardan fazla ayrı kalamıyor. Bir tanesini çoğu zaman önlüğünün cebinde taşıyor, şişkinlikten belli oluyor, bir çift sivri kulak onu ele veriyor ve babaanneleri bağırıp çağırarak yağmur suyuyla dolu fıçılarla ilgili tehditler savuruyor. Fakat Hamnet'in annesi çocukların kulaklarına kediciklerin artık babaannelerinin boğamayacağı kadar büyüdüğünü söylüyor. "Artık yapamaz," diyor onlara, kimselelere duyurmadan, Judith'in korku dolu yüzündeki yaşları silerek. "Artık cesaret edemez; karşı koyarlar, anlıyor musun, savaşırılar."

Hamnet yavaş adımlarla ipleri avlunun sert toprağına serili çam kozalaklarına kadar gidiyor. Kedicikler görünürde yok. Ayak ucuyla bir tanesine vurunca, kozalak düzensiz bir kavis çizerek yuvarlanıyor.

Başını kaldırıp evlere, büyük evdeki birçok pencereye, kendi evlerinin karanlık kapı aralığına bakıyor. Normalde, Judith'le yalnız kaldıklarını görseler sevinçten havalara uçarlardı. Hamnet o anda Judith'i onunla birlikte mutfağın damına çıkması için ikna etmeye çalışıyor olurdu ki komşunun duvarından oraya kadar sarkan erik ağacının dallarına erişebilirdi. O dallar kırmızı sarı kabukları olgunluktan çatlamak üzere olan eriklerle kaplı, dopdolu; Hamnet dedesinin evindeki üst kat pencerelerinin birinden görmüş. Normal bir gün olsa, Judith'in bütün endişesine ve itirazlarına, aşırıdıkları meyveleri ceplerine doldurması için onu aşağıdan destekliyor olurdu. Judith'in öyle dürüst bir tabiatı var ki yanlış ya da yasak olan hiçbir şeyi yapmak istemiyor ama genelde Hamnet'in birkaç sözülle ikna oluveriyor.

Ama bugün, erken göçüp gitmekten kurtulan kediciklerle oynarlarken, Judith başının ağrıdığını, boğazında bir ağrı olduğunu söylemiş, önce üşümüş, sonra terlemiş ve uzanmak için eve gitmiş.

Hamnet tekrar büyük evin kapısından girip koridoru geçiyor. Tam sokağa çıkmak üzereyken bir ses duyuyor. Bir çıtlama ya da kıpırdanma, ufaklık bir ses ama o sesi bir insanın çıkardığı kesin.

“Hey?” diye sesleniyor Hamnet. Bekliyor. Cevap yok. Yemek odasının ve ötesindeki salonun sessizliği üzerinde basınç yaratıyor. “Kim var orada?”

Hamnet bir an, yalnızca bir an için babasının Londra'dan dönüp onlara sürpriz yapmış olabileceğini düşünüyor; yapmadığı şey değil. Babası orada, o kapının ardında, onları oyuna getirmek, muziplik yapmak için saklanmış olabilir. Hamnet odaya girecek olsa, hemen fırlayacak; çantası, heybesi hediyelerle dolu olacak; üstüne at, saman, günlerce yol yapmanın kokuları sinmiş olacak; oğluna sarılacak ve Hamnet da başını babasının ceketindeki sert, pütürlü bağlara yaslayacak.

Ama babası olmadığını biliyor. Biliyor, bundan emin. Babası tekrar tekrar seslenen oğluna mutlaka cevap verir, bomboş bir evde ondan saklanmaz. Hamnet bunu bildiği halde, salona girip dedesini orada, alçak masanın başında gördüğünde, içine nüfuz eden bir hüsrana kapılmadan edemiyor.

Odanın içi kasvetle dolu, çoğu pencerenin perdesi çekilmiş. Sırtı ona dönük duran dedesi çömelmiş vaziyette bir şeylerle uğraşıyor: kâğıtlar, bez bir çanta, fiş gibi bir şeyler. Masada bir sürahi, bir de bardak var. Dedesinin eli bu nesnelere arasında dolaşırken, başı öne eğik, nefesi kesik kesik ve hırıltılı.

Hamnet kibarca öksürüyor.

Dedesi hiddetli bir yüzle, kolunu bir saldırıya def eder gibi havada savurarak olduğu yerde dönüyor. “Kim o?” diye haykırıyor. “Kim var orada?”

“Benim.”

“Kim?”

“Ben.” Hamnet pencereden içeri düşen incecik bir huzmeye doğru adım atıyor. “Hamnet.”

Dedesi küt diye oturuyor. “Aklımı başımdan aldın, çocuk,” diye bağıyor. “Oralarda sinsice dolaşmak da neyin nesi?”

“Özür dilerim,” diyor Hamnet. “Kaç kere seslendim ama cevap veren olmadı. Judith—”

“Herkes dışarıda,” diyerek sözünü kesiyor dedesi, bileğini sertçe çevirerek. “Senin o kadınlarla ne işin var ki?” Adam sürahiyi boynundan tutup bardağa doğru eğiyor. Bir anda boşalan sıvının –Hamnet’a sorarsanız biranın– birazı bardağa, birazı kâğıtların üstüne dökülünce, dedesi bir küfür savurarak koluyla kâğıtlardaki suyu alıyor. Hamnet ilk kez dedesinin sarhoş olabileceğini düşünüyor.

“Nereye gittiklerini biliyor musun?” diye soruyor Hamnet.

“Hıı?” diyor dedesi kâğıtları kurulamayı sürdürerek. Islandıkları için duyduğu öfke bir kılıç misali kınından çıkıp uzatılmış gibi. Hamnet kılıcın ucunun odada gezinerek bir hasım aradığını hissederken bir an için annesinin fındık dalından yapılmış su arama çubuğunun suya doğru nasıl çekildiğini düşünüyor ama ne Hamnet bir yeraltı akıntısı ne de dedesinin öfkesi o titrek çubuğa benziyor. Dedesinin öfkesi delici, keskin, öngörülemez bir şey. Hamnet’ın şimdi ne olacağına ya da ne yapması gerektiğine dair hiçbir fikri yok.

“Orada öyle aval aval durmasana,” diye tıslıyor dedesi. “Yardım et bana.”

Hamnet ayak sürüyerek bir adım, sonra bir adım daha atıyor. Babasının sözleri aklında dönüp dururken, temkini elden bırakmıyor: Kasvetli zamanlarında dededen uzak dur. Uzak durmak için ne gerekiyorsa yap. Yanına bile yaklaşma, duydun mu beni?

Babası bunu son gelişinde, tabakhaneden gelen bir arabanın boşaltılmasına yardım ederlerken söylemiş. Dedesi John bir yığın postu çamurun içine atıp ani bir öfke nöbetiyle bir mutfak bıçağını avlunun duvarına fırlatmış. Babası Hamnet’ı hemen geriye, arkasına çekmiş ama John tek kelime etmeden bir hışımlı yanlarından geçip eve girmiş. Babası Hamnet’ın yüzünü ellerinin arasına almış, parmaklarıyla ensesini kavrayıp orada bir şey ararcasına gözlerinin içine bakmış. Kızlara dokunmaz ama senin için korkuyorum, diye mırıldanmış alnını kırıştırarak. Dedenin o hallerini biliyorsun, değil mi? Hamnet başını sallarken o ânın

uzayıp gitmesini, babasının başını o şekilde tutmayı sürdürmesini istemiş: Kendini öyle hafif, güvende, tamamıyla kabullenilmiş ve değerli hissediyormuş ki. Aynı zamanda, içinde pıhtılaşan bir huzursuzluğun, midesinin istemediği bir yemek gibi çalkalandığını hissediyormuş. Babasıyla dedesinin nasıl da sürekli didiştğini, babasının dedesi ve babaannesiyile birlikte masada otururken nasıl sürekli yakasını gevşettiğini düşünmüş. Söz ver bana, demiş babası avluda dururlarken, boğuk bir sesle. Söz ver. Ben yokken güvende olacağını bileyim ki içim rahat olsun.

Hamnet sözünü tuttuğuna inanıyor. İyice geride duruyor. Şöminenin öteki tarafında. Dedesi istese bile ona ulaşamaz.

Dedesi tek eliyle bardağı kafaya dikerken, ötekiyle bir kâğıdın üstündeki su damlalarını silkiyor. “Al şunu,” diye emrediyor kâğıdı uzatarak.

Hamnet öne eğilip ayaklarını hiç oynatmadan, parmak uçlarıyla tutarak kâğıdı alıyor. Dedesinin gözleri kısık, tetikte; dili ağzının kenarından çıkmış. Sandalyesinde kamburunu çıkarmış, öylece oturuyor: Yaşlı, zavallı bir kurbağa gibi.

“Bunu da.” Dedesi bir kâğıt daha uzatıyor.

Hamnet az önceki gibi eğilerek gerekli mesafeyi koruyor. Babasını, babasının onunla nasıl gurur duyacağını, memnun olacağını düşünüyor.

Dedesi öne doğru tilki hızında bir hamle yapıyor. Her şey o kadar hızlı oluyor ki Hamnet sonradan neyin ne zaman olduğunu tam hatırlayamayacak: Kâğıt dönerek aralarına düşüyor, dedesi Hamnet’ı bileğinden, sonra dirseğinden tutup öne, o boşluğa, babasının dikkat etmesini söylediği bölgeye çekerken, hâlâ bardağı tutan eli de hızla havaya kalkıyor. Hamnet acıyı hissetmeden önce görüşündeki renk renk –kırmızı, turuncu, ateş renklerinde, göz ucundan başlayarak yayılan– çizgileri fark ediyor. Keskin, tok, ani bir acı. Bardağın ağzı kaşının hemen altına çarpıyor.

“İnsanlara sessizce yaklaşmak neymiş” diyor dedesi sakin bir sesle, “şimdi öğrenirsin.”

Hamnet’ın gözlerinden, yalnızca yaralı gözünden değil, iki gözünden de yaşlar boşanıyor.

Dedesi, “Ağlıyor musun? Hizmetçi kızlar gibi? Babandan bir farkın yok,” diyerek iğrenmiş gibi Hamnet’ı bırakıyor. Hamnet geriye kaçarken kavalkemiğini salondaki yatağın* (zenginlik göstergesi, en iyi yatağın) kenarına çarpıyor. “Durmadan ağlayıp sızlanıp şikâyet eder,” diye homurdanıyor dedesi. “Basiretsiz. Kafasız. Hep böyleydi. Bir baltaya sap olamadı.”

Hamnet tekrar dışarı fırlayıp sokakta koşarak yüzünü siliyor, kolunu kan lekesi yapıyor. Kendi kapılarından girip merdivenden üst kattaki odaya, annesiyle babasının perdeli büyük yatağının yanındaki döşekte yatan siluetin yanına gidiyor. Siluet, üstünde giysileriyle –kahverengi önlük, açık duran ipleri boynundan aşağı sarkmış beyaz bir bone– yorganın üstüne yatmış. Çıkarıp attığı ayakkabıları, bir çift boş koza gibi, yanında ters duruyor.

Çocuk, “Judith,” diyerek kızın eline dokunuyor. “Biraz düzeldin mi?”

Kızın gözkapakları aralanıyor. Çok uzaklardan bakar gibi, bir an kardeşine baktıktan sonra gözleri tekrar kapanıyor. “Uyuyorum,” diye mırıldanıyor kız.

Kızda da aynı kalp şekilli yüz, üzerinden aynı ekin rengi saçların çıktığı aynı çıkık alın var. Kısacık bir an çocuğun yüzüne sabitlenen gözleri onunkilerle aynı renk –sıcak bir kehribar tonunun içinde altın rengi benekler– çocuğunkilerle aynı bir çift göz. Bunun bir nedeni var: Annelerinin rahmini paylaştıkları gibi, doğum günleri de aynı. Oğlanla kız birkaç dakika arayla doğmuş, ikizler. İkisi de rahimden aynı kese içinde çıkmışçasına benziyorlar birbirlerine.

Oğlan parmaklarını kızın parmaklarına geçiriyor –kendi parmakları biraz büyük, kalın, daha kirli ama tırnakları, biçimli eklemleri de aynı– ve o parmakların kaygan, ateş gibi olduğu düşüncesini bastırmaya çalışıyor.

“Nasılsın?” diye soruyor. “Biraz düzeldin mi?”

Kız kıpırdanıyor. Parmakları çocuğun parmaklarını kavriyor. Çenesi kalkıp tekrar düşüyor. Çocuk kızın boğazının dibinde bir

* O dönemde İngiltere’de ailenin sahip olabildiği en iyi yatağın salona konulması âdetten olduğu gibi, içme suyuna güvenilmediği için günün erken saatlerinde biranın bir türü olan “ale” içilmesi de normal bir davranış. (ç.n.)

yumru olduğunu görüyor. Omzuyla boynunun birleştiği yerde bir tane daha var. Çocuk şişkinliklere bakakalıyor. Judith'in teninin altında, bir çift bıldırcın yumurtası. Açık renk, oval, içinden yavru çıkıncaya kadar oraya bırakılmış gibi. Biri boynunda, biri omzunda.

Judith bir şey diyor, dudakları aralanıyor, dili ağzının içinde oynuyor.

"Ne dedin?" diyerek iyice ona doğru eğiliyor Hamnet.

"Yüzün," diyor Judith. "Yüzüne ne oldu?"

Hamnet elini alnına götürüp o yerdeki şişliği, yeni akan kanın ıslaklığını hissediyor. "Yok bir şey," diyor. "Bir şey olmadı. Bak," diyor çabucak, "ben doktoru bulacağım. Fazla uzun sürmez."

Judith bir şey daha söylüyor.

"Annem mi?" diye tekrarlıyor Hamnet. "O da – o da geliyor. Fazla uzakta değildir."

Aslında anneleri en az iki kilometre uzakta.

Agnes'ın Hewlands'ta kardeşinden kiraladığı, büyüdüğü evden ormana kadar uzanan bir parça toprağı var. Orada, kenevirden örülmüş kovanların içinde, hummalı ve tek bir hedefe yönelik yaşamlarını süren vızır vızır arıları var; sıra sıra otlar, çiçekler, bitkiler, dallardan yapılmış iskeletlere sarılarak büyüyen şeyler var. Üvey annesinin gözlerini çevirerek, Agnes'ın cadı bahçesi, dediği yer burası.

Agnes çoğu zaman haftada birkaç gün buraya gelip sıra sıra bitkilerin arasında gidip gelerek yabani otları temizliyor, sarmal kovanlarıyla ilgileniyor, birkaç şeyi buduyor; bazı çiçekleri, yaprakları, tohum kapsüllerini, taçyaprakları, tohumları kimseye göstermeden belindeki deri keseye koyuyor.

Bugün onu oraya çobanın oğlunu gönderip arılarda bir gariplik olduğunu haber vererek kardeşi çağırması; arılar kovanları terk edip ağaçlarda kümelenmiş.

Agnes kovanların etrafında dolaşarak arıların seslerine kulak veriyor; bostandaki sürüye, bütün dallara yayılmış, öfke içinde titreyerek kıpırdanan o siyahımsı lekeye bakıyor. Arılar bir nedenle huzursuz. Hava durumu, ısıdaki bir değişim ya da kovanları

kurcalayan biri olabilir mi? Çocuklardan biri, sürüden kaçmış bir koyun, üvey annesi?

Agnes elini yukarı kaydırıp kapağın altından kovana sokuyor, kenarından aşağı kaydırıp arılardan geriye kalan kaplamaların üstünde gezdiriyor. Ağaçların karanlık, ırmak rengi gölgesi altında, üzerindeki basit ve uzun giysiyle hiç terlemiyor, saçlarını kalın bir örgü halinde başının tepesine tutturup beyaz bir bonenin altına gizlemiş. Yüzünde arıcı maskesi yok; hiç takmıyor. Ona yeterince yaklaşırsanız, mırıl mırıl minik sesler çıkararak ve boğazını şaklatarak başının etrafında dönen, kollarına konan, yanlışlıkla yüzüne çarpan arılarla konuştuğunu duyabilirsiniz.

Agnes çömelerek kovandan çıkardığı bir peteği inceliyor. Peteğin yüzeyi hareket halindeki tek bir varlık gibi görünen şeyle kaynıyor: bir araya toplanmış, peteklerine, ganimetlerine, emeklerine sıkı sıkı yapışmış yüzlerce arı.

İçin için yanarak tüten bir demet biberiyeyi kaldırıp hafifçe peteğin üzerinde gezdirince, dumanlar dingin ağustos gününde dönerek yükseliyor. Arılar hep birlikte yükselip kenarları belirsiz bir bulut, havada kendi kendine sürekli atılıp duran bir ağ misali başının üzerine üşüşüyor.

Açık renk balmumunu dikkatlice, çok dikkatlice, bir süzgecin içine sıyrıyor; bal petekten temkinli, neredeyse gönülsüz bir damla halinde ayrılmaya başlıyor. Kekiğin keskin kokusu ve lavantanın çiçeksi tatlı aromasını yayarak, turuncu ve altın rengi, bitki özü gibi yavaşça Agnes'in tuttuğu kaba akıyor. Petekten kaba incecik akan bal döne döne yayılıyor.

Yukarıdan sessizce bir kuş geçmiş gibi farklı bir his, havada bir dalgalanma oluyor. Agnes çömeldiği yerden kalkmadan yukarı bakıyor. Bunu yaparken eli sarsılınca bal bileğine damlıyor, parmaklarından süzülerek kabın dışına bulaşıyor. Agnes kaşlarını çatarak bal peteğini bırakıyor ve ayağa kalkıp parmak uçlarını yalıyor.

Sağındaki Hewlands'ın saz damlarına, tepeye saçılmış beyaz bulutlara, solundaki ormanın kıpır kıpır dallarına, elma ağaçlarında toplanmış arılara bakıyor. Ortanca erkek kardeşi elinde incecik bir dalla koyunları atlı yolundan geçirirken, köpek koşarak sürüye

yaklaşıp uzaklaşıyor. Her şey olması gerektiği gibi. Agnes'ın gözleri bir an için düzensizce dalgalanan koyunlara, koyunların seken ayaklarına, kuru çamurla kaplı kirli tüylerine takılı kalıyor. Yanağına bir arı konuyor; arıyı eliyle kovuyor.

Sonradan, ömür boyu, hemen o an gitmiş, çantalarını, bitkilerini, balını da alıp evin yolunu tutmuş, içindeki bu ani, tarifsiz huzursuzluğa kulak vermiş olsa, belki de olayların gidişatını değiştirmiş olacağını düşünecek. Ağaçlara üşüşen arıları kovanlarına dönmeye ikna etmek için uğraşmak yerine kendi hallerine bırakmış, kendi kaderlerine terk etmiş olsa, belki de olabilecekleri önleyebileceğini.

Ama gitmiyor. Alnındaki, boynundaki terleri silip kendi kendine budalalık ettiğini söylüyor. Dolan kabın kapağını kapayıp peteği bir yaprağa sararak bu kez onu okumak, anlayabilmek için ellerini yandaki kovana bastırıyor. Kovana yaslanarak içindeki gümbürtüyü, titreşimi hissediyor; kovanın gücünü, kudretini, yaklaşan bir fırtına gibi seziyor.

Oğlan, Hamnet, sokakta hızla koşuyor, bir arabanın sırtları arasında sabırla duran bir atı savuşturuyor, belediye binasının önünde toplanıp ciddi yüz ifadeleriyle boyunlarını birbirlerine uzatmış bir grup adamın etrafından dolaşiyor. Kucağında bebek tutan, yanındaki büyük çocuğunu daha hızlı yürümesini, ona ayak uydurmasını söyleyerek azarlayan bir kadını, eşeğinin kıçına vuran bir adamı, koşan Hamnet'a bakmak için yediği şeyi bırakıp başını kaldıran bir köpeği geçiyor. Köpek bir kez havlayıp onu sertçe ikaz ettikten sonra kemirmeye devam ediyor.

Hamnet –yerini bebekli kadına sorduğu– doktorun evini bulup kapıya vuruyor. Gözü bir an için parmaklarının, tırnaklarının şekline takılınca, Judith'in parmaklarını hatırlıyor; daha sert vuruyor. Yumrukluyor, esip gürlüyor, bağırıp çağırıyor.

Ansızın açılan kapıda incecik, kızgın bir kadın yüzü beliriyor. “Ne yapıyorsun sen?” diye bağırarak elindeki bezi böcek kovar gibi ona doğru sallıyor kadın. “Bu yaygara ölüleri bile yerinden kaldırır. Defol git şuradan.”